

Kivifélék

□ Actinidiaceae

▪ Actinidia

- *Actinidia deliciosa* → kivi (kiwifruit)
- *Actinidia chinensis* → kivi (kiwifruit)
- *Actinidia arguta* → aktinídiák (actinidias)
- *Actinidia kolomikta* → aktinídiák (actinidias)
- egyebek → aktinídiák (actinidias)

A kivi termesztésének története

- Kína – első említések és termesztési próbálkozások
- XIX. sz. – dísznövényként Európába
- 1904; Kína → Új-Zéland
- 1937; első kereskedelmi célú kiviültetvény
- 1952; első export és hűtőtárolás
- 50-es, 60-as évek; export beindulása, névadás
- 70-es, 80-as évek; termesztésének nemzetközi elterjedése
- 80-as, 90-es évek; Kína bekapcsolódása a termesztésbe és a nemesítésbe
- 1990-es és 2000-es évek; új típusú fajták

A kivi termesztésének jelenlegi helyzete

- FAO 2013: 244 e. ha, 3,26 M t, 13,4 t/ha
- Legnagyobb termelők: Kína (54%) Olaszó. (14%), Új-Zéland (12%), Chile (8%); Görögó. (5%), Franciaó., Törökó., Irán, Japán, USA
- FAO 2013: export arány 39% (Kína nélkül 78%)
- 2000-es években új telepítések 25%-a *A. chinensis*, 2004-ben terület 15%-a *A. chinensis*
- *A. arguta* 100-200 ha

A kivi és Magyarország

- Botanikus kertek gyűjteményeiben, pl. 1958 Gödöllő
- 1979 Kertészet és Szőlészetben első említés
- 1981 első szaporítóanyag import
- 1981 kísérleti ültetvény, Kisharsány
- 1987 Nagytótfalu 3,6 ha-os ültetvény
- 80-as, 90-es évek – hobby kertek növénye
- 90-es évek közepétől import felfutása
- 2006, Fityeház – új telepítés
- 2012, Becsehely – 5 ha-os telepítés

A kivi felhasználása

- kedvező beltartalmi tulajdonságok
- frissen
- fagyasztva
- konzerválva
- aszalva, kandírozva
- bor, likőr, ivólé, zselé, lekvár
- dísznövény
- actinidin
- emésztést segítő hatás

A kivi morfológiája

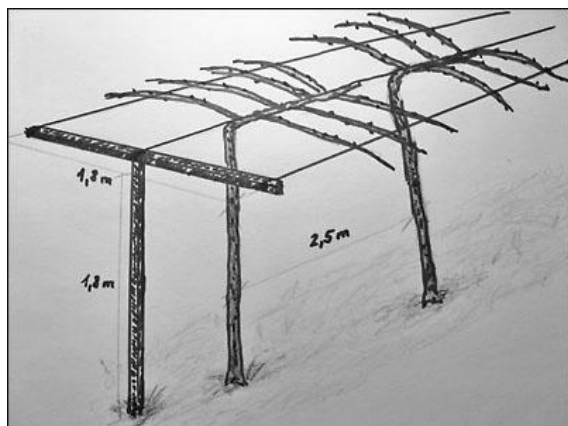
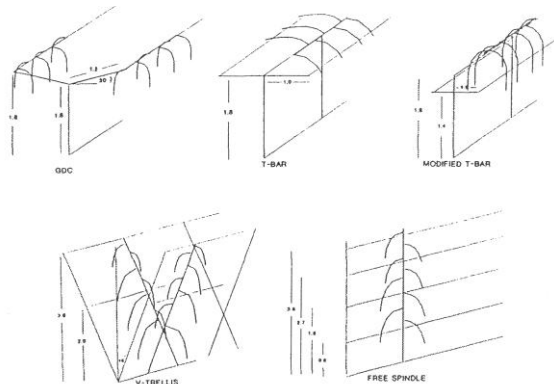
- Kúszó cserje
- Kerekded szőrös levelek
- Vegyes rügy
- Kétlaki, funkcionálisan egyivarú virágok
- Virágzás V/2 – VI/1
- Sokmagvú bogyótermés

A kivi környezeti igényei

- Jellegetesen délszaki vagy inkább a szőlőhöz hasonló igényű?
- 1200-1500 napsütéses óra/tenyészidő
- $T_{opt.}$ 18-20°C, évi $T_{\text{át.}}$ 14°C
- Mennyire fagyérzékeny?
- Szélérzékeny
- Vízigény – optimális termőhelyeken 1200 mm
- Sok K, mérsékelt N, Cl érzékeny
- Mészre érzékeny

Fajták

- *A. deliciosa*
- „Klasszikus” új-zélandi fajták: ♀ Havward, Abbot, Monty, Bruno; ♂ Tomuri, Matua
- Kínai fajták: Qinmei, Miliang, Jinkui
- Olasz fajták: Summerkiwi, Top Star ♂ Autari
- *A. chinensis*
- Hort16A (Kiwi Gold, Zespri™ Gold), Kuimi, Jintao, Red Sun
- *A. arguta*
- Issai, Jumbo, Geneva
- *Fajhibridek*
- **Új irányok:** klubfajták, szórtelen, ehető héj, öntermékeny, eltérő hússzín, fagyűrész javítása

A kivi termesztéstechnológiája

- Szaporítás: oltás, mikroszaporítás (bujtás, dugványozás)
- 700-750 (900) növény/ha – ebből 80-90 ♂
- Művelési módok: pergola, T-rendszer
- Tőkék kialakítása 2-3 év
- Szálvesszős metszés
- évi 2-3 zöldmunka, termésritkítás
- öntözés (növényvédelem)
- betakarítás X-XI, gazdasági érettségben
- tárolás 0°C, 85-90% rh